

ЕКОЛОГИЧНИТЕ, СОЦИАЛНИТЕ И УПРАВЛЕНСКИТЕ ФАКТОРИ В КОРАБОПЛАВАНЕТО

Надежда Георгиева Гевренова

ВВМУ „Никола Йонков Вапцаров“

катедра „Експлоатация на флота и пристанищата“

Докторска програма „Експлоатация на водния транспорт, морските и речните
пристанища“

***Резюме:** В статията са представени екологичните, социалните и управленските (ESG) критерии в поведението и управлението на корабоплавателните дружества и значимостта им за привличане на инвестиции. Представени са и въпроси, които трябва да бъдат проучени и решени.*

***Ключови думи:** ESG, корабоплаване, управление*

ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE FACTORS (ESG) IN SHIPPING

Nadezhda Georgieva Gevrenova

Fleet and Ports Operation Department, Nikola Vaptsarov Naval Academy

***Abstract:** The environmental, social and governance (ESG) criteria that impact management the shipping companies but also essential to attracting investment are presented in the article. Topics that need to be studied and solved are also presented.*

***Keywords:** ESG, Shipping, Management*

Въведение

Световната търговия, икономическото развитие и подобряването на жизнения стандарт са обвързани с международното корабоплаване. Нарастващата сложност в глобален мащаб ясно показва жизненоважното и стратегическо значение на корабоплаването и свързаните услуги за доставката на основни суровини, стоки за здравето, благосъстоянието и качеството на живот. Световното корабоплаване обхваща хиляди дружества по целия свят и осигурява работни места на лица от почти всички националности. От професионализма и компетентността на моряците зависят сигурността и предсказуемостта на търговските потоци и опазването на морската среда. Чистите, безопасни и сигурни морета и океани са от основно значение за световната свободна търговия и свързаност.

В световната икономика протичат процеси на преход и преобразуване.[2] Сложните политически и икономически реалности изискват разбиране на настъпващите промени и въздействието им върху управлението на дружествата. [3] Огромната трансформация в глобален мащаб, предизвикателства като устойчивост на риск, не само от природни бедствия и аварии, защита на поверителността на информацията, демографски промени, регулаторен натиск увеличават корпоративната уязвимост. Променя се гледната точка към риска и съответно към конкурентоспособността.

Икономическата среда, в която функционира корабоплаването, се характеризира с висока цикличност, нестабилност и непредсказуемост. [6] Глобалната взаимна обвързаност и нарастващите рискове, динамиката на промените и развитието на регулаторната рамка поставиха сериозни предизвикателства пред световното корабоплаване.

За корабоплавателните дружества това означава да започнат да правят нещата по различен начин - чрез нови критерии на работа и иновации. [5] За да са успешни, тези усилия трябва да бъдат приети от обществото, да зачитат социалното отражение и да запазват начина на действие на корабоплаването.

Екологичните, социалните и управленските критерии са ориентир за социално отговорно корпоративно управление.

Целта на статията е да бъдат представени екологичните, социалните и управленските (ESG) критерии, влияещи на поведението и управлението на корабоплавателните дружества, както и значимостта им за привличане на инвестиции.

Въз основа на поставената цел могат да се обобщят **следните задачи, свързани с:**

- представяне на ESG критерии за устойчивост;
- представяне на ESG критерии като методологическа база за управлението на всяка една сделка, дружество и индустрия;
- изведени управленски характеристики на ESG критерии;
- преглед на ESG критерии в корабоплаването;
- изведени основни екологични, социални и управленски предизвикателства пред корабоплаването;
- представяне значимостта на ESG критерии за привличане на инвестиции в корабоплаването;
- изведени въпроси, които да бъдат изследвани.

Обект на настоящото изследване е търговското корабоплаване, а **предметът** на изследване е насочен към практическото проявление на ESG критерии в управленските практики на корабоплавателните дружества.

За целта на изследването и произтичащите задачи е събирана, анализирана и обобщавана информация относно ESG стратегиите на корабоплавателните дружества, затрудненията при изпълнението им и потенциалните възможности. Чрез **похватите** на съпоставяне, сравняване и критично осмисляне получените знания са обобщени в настоящата статия, формулирани са и писмено изложени и собствени мисли.

При разработването на изследването са ползвани международни и европейски нормативни документи, научни публикации, статии, доклади, материали от конференции, източници с обзорен характер, статии от електронни издания, както и неофициални материали, каквито са икономическите и корпоративни отчети.

Актуалността на темата се определя от международния характер на корабоплаването и прякото взаимодействие с регионални култури, регулаторни режими и заинтересовани среди. Все по-осъзнатото отношение към околната среда и обществото трансформират управленските практики на корабоплавателните дружества както при ежедневната им дейност, така и при инвестиционните им решения.[19] Стратегиите, които се предприемат се обсъждат на международни и национални форуми и са с глобална перспектива.

Темата на статията е изключително актуална в условията на нарастваща глобална сложност и регулаторен натиск за корабоплаването. Съчетава теоретични и практически аспекти, но в България е малко изследвана от компетентните специалисти.

Представеното изложение се стреми да допринесе за обмена на знания между корабоплавателния сектор и научноизследователската общност. Поставя и някои значими въпроси, които трябва да бъдат проучени и решени.

Екологичните, социалните и управленските (ESG) критерии за устойчивост

Разбирането за равновесие между икономическия растеж и социалното развитие и грижата за околната среда е в основата на модела за устойчиво развитие. Околната среда е определяща за здравето и благосъстоянието на хората. Икономическият растеж е от значение за осигуряване качеството на живот. Социалното развитие се стреми да осигури равен достъп на хората до ресурсите и оптимални условия за живот и труд. Определението за устойчивост, използвано от ООН и ЕС, е формулирано от Комисията Брунтланд: „Устойчивото развитие е развитие, което задоволява сегашните потребности, без да излага на риск способността на бъдещите поколения да задоволяват своите потребности“. [14]

От проведената през 1992 г. в Рио де Жанейро Конференция на ООН по околна среда и развитие насам се приема, че устойчивото развитие има три стълба - екологичен, социален и икономически, и че всеки от тях следва да се зачита и взема под внимание в процеса на вземане на решения. [14] Устойчивото развитие е възможността да бъдат съхранени природната и човешка среда с отговорност и към бъдещите поколения.

През септември 2015 г. световните лидери приеха програмата на ООН „Да преобразим света: програма до 2030 г. за устойчиво развитие“, с която се определя набор от Цели за устойчиво развитие за премахване на бедността, опазване на планетата, гарантиране на защитата на правата на човека и осигуряване на просперитет за всички. Приемането на тази програма представлява исторически преход към нов модел, който подхожда към

икономическите, социалните и екологичните различия по универсален и интегриран начин. [15]

Екологичните, социалните и управленските (ESG) критерии са отправна позиция в съответствие с Целите за устойчиво развитие на ООН чрез създаване на корпоративни стратегии и практики, които се фокусират върху екологични, социални и управленски въпроси. Трите измерения са във взаимна зависимост.

ESG критерии се отнасят до същинската дейност на дружествата и въздействието на управленските им практики върху околната среда и обществото. От дружествата се изисква да запазят оперативна гъвкавост и устойчива стойност като същевременно привеждат търговските си интереси в съответствие с усилията за справяне с климатичните промени, социалната отговорност и доброто управление. Устойчивост, грижа и по-висока степен на предсказуемост, не само растеж.

ESG като критерии за устойчивост, служат като методологическа база за управлението на всяка една сделка, дружество и индустрия. Поставят качествено различни изисквания към организацията и управлението на дейността, за която дружествата са създадени. Изискват прилагане на многостранен подход, който обхваща икономически и социални цели, но и грижа към околната среда. Важно е изискванията да не са прекалено сложни, а да работят на практика и да не създават на дружествата конкурентни слабости.

ESG фактори реално въздействат на качеството на дейността, на конкурентоспособността и стабилността на дружествата и са дългосрочни критерии, които дават насоченост на процесите. **Притежават някои важни управленски характеристики:**

- обективна необходимост - отправна позиция, елемент в стратегиите на дружествата;
- абстрактност - като инструмент за познание на икономическите процеси;
- всеобхватност - много процеси и способности за постигане;
- относително постоянство - в поведението на дружествата да следват целите си, дългосрочни усилия;
- оказват влияние върху настоящето и бъдещето.

Екологичните, социалните и управленските (ESG) критерии в корабоплаването

Всяка индустрия преминава през собствен процес на разглеждане и определяне на конкретните теми, за да се справи с екологичните, социалните и управленските предизвикателства. [4]

Глобалните промени и нарастващите рискове, както и развитието на регулаторната рамка поставиха сериозни предизвикателства пред световното корабоплаване. Най-големият кръстосан превозвач, който транспортира основни товари за световната икономика и обхваща хиляди дружества по целия свят, е важен фактор за изпълнението на целите на устойчивото развитие.

В корабоплаването ефективността на екологичните, социалните и управленските фактори е свързана с традиционните за сектора рискове - аварии, безопасност и здраве на екипажа, инциденти със замърсяване, финансови загуби поради санкции или увреждане на репутацията – и изисква справянето с **предизвикателства:**

Екологични

- екологизиране и преход към декарбонизация на корабоплаването - специфични мерки за постигане на въглеродна неутралност при гарантиране равнопоставени условия на конкуренция;

- въздействието на разливите и изхвърлянето на отпадъчни води върху водната среда на живот;

- въздействие на корабни аварии върху морската среда;

- подводен шум.

Все по-осъзнатото отношение към околната среда изисква разумно боравене с наличните ресурси и ресурсоспестяващи решения, ускорено търсене на алтернативни корабни горива и разработване на нови технологии на задвижване. Предизвикателство е и приспособяването на пристанищната инфраструктура в световен мащаб, а навлизането на алтернативни горива може да породи проблеми с правоприлагането. Процесите на трансформация изискват сътрудничество между всички участници в морския сектор, като се зачита социалното отражение.

Социални

- достъп до медицински грижи, чиста вода, защита на психичното здраве;

- закрила на човешките и трудовите права;

- подходящи условия на труд и почивка;

- достъп до обучение и образование;

- грижи за здравето и безопасността при работа, включително адекватно осигуряване.

Привлекателни условия на труд и подходяща социална закрила за моряците и възможност да се възползват от правото си на информиране и консултиране и правото си на условия на труд, гарантиращи опазването на тяхното здраве и сигурност и зачитащи достойнството им. Ефективно прилагане на Морската трудова конвенция и прилагане на мерки за запазване на условията за социална равнопоставеност и овластяване на жените в сектора.

Управленски

- корпоративна етика – да не се допускат нелоялни търговски практики; корупционни инциденти в пристанища в страни, класирани като корумпирани;
- управление, свързано с управлението на емисиите и устойчивостта на околната среда; да не се допуска прехвърляне на рискове под прикритието на екологични съображения;
- управление, свързано с безопасността, политиките за човешки и трудови права;
- прозрачност и отчетност.

Въпросите, свързани с околната среда, социалното отношение и корпоративното управление, са все по-значими за корабоплавателните дружества, защото екологичните проблеми и подценяване значението на благосъстоянието на екипажа, включително безопасността и достойните условия на живот и труд, медицински грижи и психическо спокойствие, могат да доведат до дългосрочен търговски риск.[12]

Корабоплавателните дружества имат своята оперативна и стратегическа самостоятелност, но от тях все повече се изисква цялостен стратегически план за екологичните, социалните и управленските им практики. ESG представяне е пряко свързано с риска за кредитора и всяко дружество с ясна стратегия за

декарбонизация на дейностите и климатично неутрално развитие ще се ползва с по-висок престиж и достъп до по-изгодно финансиране.

Значимостта на (ESG) критерии за достъпа на корабоплавателните дружества до инвестиции

Екологичните, социалните и управленските критерии допринасят за престиж и финансов успех на дружествата. Значимостта им за привличане на инвестиции е близка до тази на финансовите показатели и корабоплавателните дружества трябва да адаптират начина си на работа. Тези три измерения, като стандарти за корпоративно поведение, се използват от социално съзнателни инвеститори за отсяване и подбор на капиталовложения и потенциалните ползи излизат извън рамките на финансовите пазари. [10]

Информацията, която корабоплавателните дружества предоставят и съответните търговски решения, прозрачността около тези въпроси, стават определящи за достъп до банково финансиране при конкурентни условия. Тези изисквания не са самоцел и не бива да са свързани с прекомерни ресурси и разходи, но да допринасят за резултатност и постигане на екологичните, социалните и управленските цели.

Декарбонизацията е приоритет. Корабоплавателните дружества вече информират своите инвеститори, банки и застрахователни компании със специално внимание върху това какво е тяхното въздействие върху климата и как климатичните промени въздействат върху дейността им. ESG правила са отправна позиция в съответствие с целите на Международната морска организация за климата и Целите за устойчиво развитие на ООН.

Корабоплаването е глобална промишленост и глобалните разпоредби са най-ефективният и ефикасен път за създаване на устойчива морска транспортна система. [18]

Международната морска организация като специализирана институция на ООН е глобалният орган за определяне на стандарти за международното търговско корабоплаване. ММО работи активно за устойчив транспортен сектор в съответствие с Програмата до 2030 г. и си постави за цел намаляване на въглеродния интензитет от корабоплаването с 20% до 2030 г. и с най-малко 50% до 2050 г. в сравнение с 2008 г. От началото на 2020 г. ММО въведе правила, които забраняват използването на корабни горива с повече от 0,5% сяра. [11]

Предвид глобалният характер на корабоплаването и ключовата роля на световните финансовите пазари за разпределението на ресурсите и предвидимостта на икономическите дейности, включването на ESG фактори в управлението на риска във финансовия сектор е целесъобразно. На финансовия сектор се определя ключова роля в корабоплаването, защото сегашните инвестиции разкриват емисии на CO₂ в бъдеще. [16]

В съответствие с политиките на Международната морска организация за намаляване на емисиите на парникови газове от корабоплаването водещи световни финансови институции, насърчени от заинтересовани страни в сектора, подписаха през 2019 г. в Ню Йорк „Принципи на Посейдон“. За първи път стратегия за намаляване емисиите на парникови газове е интегрирана във финансови решения. Принципите създават глобална рамка за оценка на привиждането в съответствие с климатичните цели и са предназначени да се развиват във времето. Подписалите ги вярват, че тази инициатива допринася за по-добро бъдеще на корабоплаването и обществото. [17]

Специфичните мерки, прилагани на равнището на Европейския съюз, посочени в Зеления пакт и амбициозния пакет „Подготвени за цел 55“, са обвързани с приетите от Международната морска организация разпоредби и целите на ООН за устойчиво развитие. Имат за цел да ускорят напредъка към постигането на напълно устойчив сектор на водния транспорт на ЕС в рамките на справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. [1] Европейското корабоплаване е поело ангажимент за морската безопасност и опазването на морската среда, като допринася за международните усилия и усилията на ЕС за декарбонизация. Европейското корабоплаване приема тези предизвикателства и се ангажира да поеме водеща роля за постигането на екологично корабоплаване. [18]

ESG стратегии на дружествата се подпомагат и от софтуерни решения, които улесняват подбора на нови кадри и достъпа до инвестиции. Софтуерният анализ на ESG данни дава възможност за приоритизиране на ключовите теми и географски ширини относно околната среда. Системите за работа с данни, технологичните иновации и науката могат да помогнат за намирането на правилните решения и могат да имат решаващ принос за справяне с ESG предизвикателства в корабоплаването. Те изискват значителни и продължителни инвестиции в статистика, научноизследователска дейност, образование и умения.

Могат да се направят следните изводи:

- ESG критерии са отправна позиция в съответствие с целите на Международната морска организация за климата и Целите за устойчиво развитие на ООН.

- ESG критерии реално въздействат на качеството на дейност, на конкурентоспособността и на стабилността на корабоплавателните дружества и изискват действия, които надграждат регулацията. Въвеждането на нови, гъвкави решения, които невинаги могат да бъдат регламентирани.

- Целите на политиките в областта на екологосъобразното, безопасно и сигурно корабоплаване могат да бъдат постигнати чрез ефективно сътрудничество между регулаторните органи и сектора и чрез достатъчен достъп на този сектор до финансовите пазари и подходящо финансиране.

Ролята на екологичните, социалните и управленските фактори за оперативните и финансови резултати в корабоплаването повдига **въпроси за задълбочени изследвания:**

- Заблуждаващите твърдения за устойчивост заслужават допълнително внимание.

- Методологията за изчисляване на въглеродния интензитет и емисионните фактори трябва да бъде проучена.

- Да не се ползват субективни критерии.

- ESG фактори във време на енергийна криза.

- ESG фактори в преходно време от глобализация към регионализация, когато се променят принципите на световната търговия и производство.

Конкретно за България, липсва инфраструктура с институции и органи, които да се ползват от тази информация.

Заклучение

ESG фактори създават възможности за стратегически нови решения за бъдещето на корабоплаването и устойчивостта на морската търговия. Нарастващото им значение в корпоративната култура е предпоставка за

технологично развитие и внедряването на нови, особено вече патентовани технологии. От корабоплавателните дружества се изисква да запазят оперативна гъвкавост и устойчива стойност като същевременно привеждат търговските си интереси в съответствие с усилията за справяне с климатичните промени, социалната отговорност и доброто управление.

Корабоплавателната индустрия се фокусира върху климатичните фактори, защото представляват дългосрочен търговски риск. Времето и ефективността са от решаващо значение.[16] Необходими са и задълбочени научни познания, за да се вземат правилните решения за постигане на финансови цели, които да са пропорционални на социалния принос. Комбинация от морални, академични и финансови аспекти.

Използвани източници

1. Европейски зелен пакт, Европейска комисия, 2019, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg, (10.06.2022)
2. Димитракиева Св., Атанасова К., “Изкуствения интелект в корабоплавателната индустрия”, Юбилейна научно приложна Конференция „Предизвикателства пред индустриалния растеж в България“, ISBN 978-619-7009-12-5, София, 2018
3. Комаров С.В., Молодчик А.В., Эсаулова И.А., Димитракиев Д., Механизмы и формы самоорганизации и саморазвития, Пермь: Изд-во Перм. нац. исслед. политехн. ун-та, 2019, ISBN 978-5-398-02105-9
4. Молодчик А.В., Димитракиев Д., Бизнес-модель стоматологической отрасли на основе блокчейн и самоорганизующегося сообщества, Вестник

ПНИПУ. Социально экономические науки. Пермь: Изд-во Перм. нац. исслед. политехн. ун-та №2 2018. С. 107-115, ISSN 2224-9354

5. Elias Makris, Michalis Stergiou, The role of ESG in the evaluation of shipping companies, ESG in the Shipping sector, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/gr/Documents/consumer-business/gr_esg_in_the_shipping_sector_noexp.pdf, 2022

6. Dimitrakieva, S., Kostadinov, O., Atanasova, K., Comparative analysis of the contracts for maritime transport services; Chain of charter parties, Pedagogika-Pedagogy, Volume 93, Number 6s, 2021, <https://doi.org/10.53656/ped21-6s.04com>, ISSN 1314–8540 (Online), ISSN 0861–3982 (Print)

7. Do you know what Poseidon Principles stand for? Safety4sea, <https://safety4sea.com/cm-do-you-know-what-poseidon-principles-stand-for/>, 2022

8. From ‘No Growth’ to ‘Sustainability’, Roma Club, <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/club-of-rome>, 2022

9. Global Compact, United Nations, <https://www.unglobalcompact.org/>, 2022

10. Harald Solberg, Guidelines ESG reporting in the shipping and offshore industries, The Norwegian Shipowners’ Association (NSA) <https://rederi.no/globalassets/dokumenter/alle/rapporter/2020-guidelines-esg-reporting-.pdf>, 2022

11. IMO 2020 Regulation, The International Maritime Organisation (IMO) rules on sulphur in fuel oil for shipping, <https://www.pwc.com/ng/en/publications/imo-2020-regulation.html>, 2022

12. Velinov, S. Measures to Enhance Safety of Containerized Cargo Transport by Revising Standards for Cargo Information and EDI BAPLIE and MOVINS

Messages' Structure // Journal of Marine Technology and Environment, vol. II/2013. Constanta, Constanta Maritime University, 2013

13. <https://www.unglobalcompact.org/>

14. ЕИСК Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“
<http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

15. (<http://www.eesc.europa.eu/eu/about>)

16. Становище на ЕИСК относно „Съобщение на комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Стратегия за финансиране на прехода към устойчива икономика“ (2022/ С 152/16)

17. www.poseidonprinciples.org

18. Становище на ЕИСК относно „Предложение за регламент на Европейски парламент и на Съвета относно използването на възобновяеми и нисковъглеродни горива в морския транспорт и за изменение на Директива 2009/16/ЕО“ (2022/ С 152/24)

19. Становище на ЕИСК относно ролята на корпоративните данъци в корпоративното управление (2022/ С 152/03)

20. <https://www.eea.europa.eu/publications/maritime-transport/>

21. <http://www.emsa.europa.eu/emter>

22. Официален уебсайт на Европейския съюз

23. <http://www.eesc.europa.eu/eu/about>

24. <https://www.globalmaritimeforum.org/poseidon-principles>